

Tuindorpwandeling Hengelo

Beste wandelaar,

Welkom in Hengelo! We nemen je graag mee voor een wandeling door het unieke Tuindorp 't Lansink, één van de mooiste tuindorpen van Nederland.

Geschiedenis Tuindorp 't Lansink

Als één van de eerste fabrikanten in Nederland vond Charles Theodorus (C.T.) Stork dat zijn verantwoordelijkheid verder ging dan alleen ondernemen. Al in 1867 stichtte hij de 'Hengelosche Bouwvereniging' en gaf hiermee de aanzet tot het denken over goede arbeiderswoningen. Het waren zijn zoons, en met name Coenraad Frederik Stork (C.F.), die het plan in 1910 ten uitvoer brachten. De inspiratie voor het tuindorp ontleenden de gebroeders Stork aan voorbeelden in Engeland. Het moest een wijk worden met verschillende woningtypen, grote tuinen en openbare parkjes. Door variatie van duurdere en goedkopere woningen werd de wijk een afspiegeling van de fabrieksbevolking. Arbeiders, bazen, ingenieurs en klerken woonden kriskras door elkaar.

Het kapitaal voor de wijk werd bijeengebracht door de firma's Stork, Dikkers & Co en de Nederlandse Katoen Spinnerij. De Amsterdamse architect Karel Muller maakte het ontwerp voor het tuindorp. Sinds 2003 is Tuindorp 't Lansink een beschermd stads- en dorpsgezicht.

Deze route voert je niet alleen langs alle bijzondere plekjes in Tuindorp 't Lansink, onderweg kom je ook langs andere interessante, Hengelose bezienswaardigheden.

We wensen je veel wandelplezier!

Team Hengelo Promotie

Ook beschikbaar:
Binnenstadswandeling Hengelo

Dit is een uitgave van:
Hengelo Promotie
Markt 8, 7551 CG Hengelo
T 074-2501080
E info@hengelopromotie.nl
f @uitinhengelo.nl

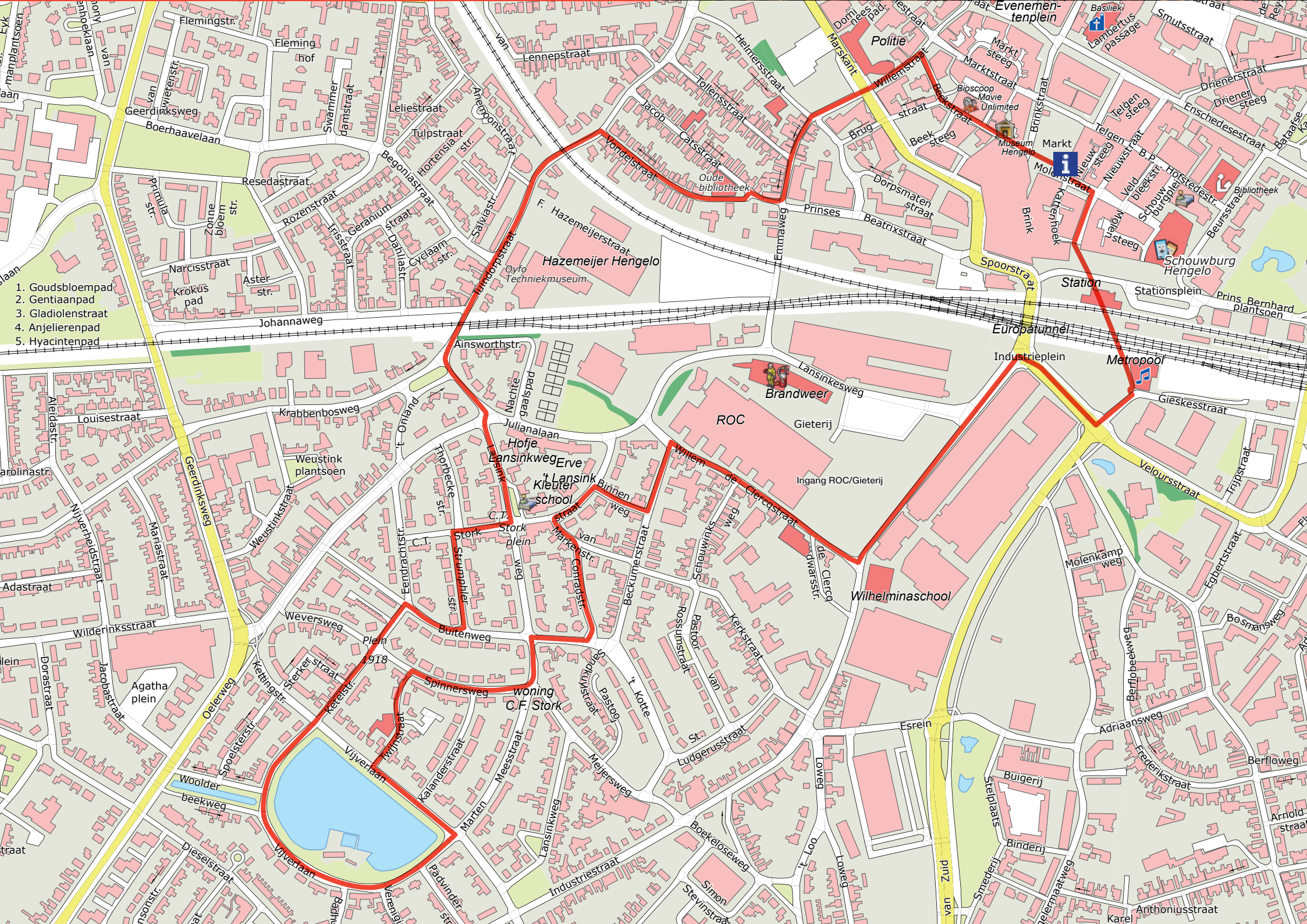

Tuindorp 't Lansink Hengelo

Een historische wandeling door één van de mooiste Tuindorpen van Nederland.

Hengelo

Route en bezienswaardigheden

***RA** = rechtsaf, **LA** = linksaf, **RD** = rechtdoor*

1. Start Hengelo Promotie, Markt 8. Steek het marktplein recht over en loop de Beekstraat in. Rechts zie je Museum Hengelo.

Museum Hengelo:

de moeite waard voor een bezoekje.

Dit museum over de geschiedenis van Hengelo is gevestigd in een meer dan 100 jaar oude patriciërswoning. Oorspronkelijk was het een winkelwoonhuis dat in 1881 werd verbouwd tot herenhuis en nu als museum dienst doet. In het museum wandel je als het ware naar het verleden toe. Museum Hengelo heeft wisselende exposities met uiteenlopende onderwerpen en beschikt ook over een documentatiecentrum met bibliotheek. Het historisch archief omvat onder meer verenigings- en familiearchieven, kaarten, plattegronden en een knipselarchief. Kortom, als je iets wilt weten over de geschiedenis van de stad ben je in Museum Hengelo op de juiste plek.

2. Loop de Beekstraat helemaal uit en ga aan het einde **LA** de Willemstraat in.

3. Steek de Marskant over en loop **RD** verder de Willemstraat in. Je loopt nu tegen Antiekzaak Rörink aan, gehuisvest in een authentiek en sfeervol pand.

4. Loop vanaf hier de Emmaweg in
Let op huisnummer 5, dit pand is in 1894 gebouwd als weeshuis door de Nederlands-Hervormde Gemeente.

5. Ga de 2e straat **RA**: Vondelstraat. Op het kruispunt met de Jacob Catsstraat zie je de oude bibliotheek.

Bibliotheek

De bibliotheek is in 1928 gebouwd. Aangezien men het niet eens kon worden over de plaats van de bibliotheek (C.F. Stork wilde het gebouw in Tuindorp en de gemeente in het centrum) werd uiteindelijk besloten tussen beide locaties te

en Zweminrichting Tuindorp. De opstallen werden ontworpen door de architect Beudt. De zwemvijver met bassins en steiger, de kinderkleedkamer en wisselcabines en het badmeesterkantoor^{tje} liggen er nog volgens het oorspronkelijke ontwerp. De vormgeving van de vijver is, volgens de regels van de Engelse landschapsstijl, deels ingegeven door het aanwezige landschapspatroon. De vijver met het Tuindorpbad ademt nog steeds de gemoedelijke sfeer van de twintiger jaren. Er kan ook nu nog worden gezwommen, dankzij actiebereidheid van vele buurtbewoners. En als de winter streng genoeg is, biedt de vijver de schaatser vertier. Vanaf de Eerste Advent tot en met Drie Koningen wordt er 's avonds rond de vijver midwinterhoorn geblazen.

21. Weg vervolgen langs de vijver tot aan kruising met Christiaan Huygenslaan. Links staat het kunstwerk van kunstenaar Frans Zekhuis. Het kunstwerk bestaat uit een transparant huisje op een hoge victoriaanse stoel, waarmee Zekhuis wil aangeven dat de bewoners van Tuindorp trots zijn op hun wijk. Het kunstwerk is door de Stichting Kunstmarkt Tuindorp geschonken aan de wijk vanwege haar 20-jarige bestaan.

22. **LA** Vijverlaan verder vervolgen.

23. Tweede straat **RA**: Twijnstraat.

24. Aan het einde **RA**: Spinnersweg.

25. Op kruising met voorrangsweg **LA**: Lansinkweg.

Let op het huis aan de overkant op de hoek van de Lansinkweg en de Marten Meesstraat. Dit huis werd bewoond door C.F. Stork. Hij koos voor een huis in 'zijn' Tuindorp. Het huis ziet er van de buitenkant tamelijk bescheiden uit. Een mooie besloten tuin zorgde voor de nodige privacy.

26. Eerste weg **RA**: Buitenweg.
27. Eerste **LA**: Conradstraat.

gaan bouwen. Als voorbeeld diende een aantal gebouwen in Glasgow. De nieuwe bibliotheek werd ruim opgezet zodat de mensen elkaar niet in de weg zouden lopen. Met deze opzet kreeg Hengelo als eerste in Nederland een zogenoemde open 'boekerij'. De openbare bibliotheek vindt uiteindelijk van 1929 tot 1986 haar onderkomen in de Vondelstraat. Er zijn nu plannen om woningen te bouwen in dit pand.

6. Houdt links de Vondelstraat aan en let ook eens op de mooie gevels bij de huizen aan de linkerkant.

7. Aan het einde **LA**: Tuindorpstraat.

8. Onder de tunnel door.

9. Aan de linkerkant zie je het oude fabrieksterrein van Hazemeyer Hengelo. We nodigen je graag uit om een rondje te lopen over dit bijzonder stukje historie van Hengelo.

Hazemeyer Hengelo: waar kunst, techniek, creativiteit en erfgoed elkaar vinden

Ruim 100 jaar geleden startte Floris Hazemeyer hier een onderneming in het ontwikkelen en produceren van schakelmateriaal voor laagspanning. Vanwege de grote groei werden er grote fabriekshallen gebouwd. Door de grote werkgelegenheid was het bedrijf erg belangrijk voor Hengelo. Het bedrijf heeft bestaan van 1907 tot 1963, toen ging het op in Holec. In 2000 verhuist Holec naar het bedrijventerrein Westermaat in Hengelo, waardoor de fabrieken na bijna een eeuw leeg kwamen te staan. Momenteel houdt de Stichting BOEI zich bezig met het herbestemmen van dit industrieel erfgoed. De grote fabriekshallen en bijgebouwen zijn gerenoveerd en bieden tal van mogelijkheden voor diverse bijeenkomsten en evenementen. Uiteenlopende creatieve industrieën hebben vast onderdak op het terrein. Sinds kort is hier het technische en creatieve hart van Hengelo gevestigd: Het Oyfo Techniekmuseum.

10. Tuindorpstraat weer verder vervolgen (onder tunnel door).

28. Einde weg **LA**: Van Markenstraat. Aan de overkant, naast Tuindorphotel 't Lansink zie je nog de oude kleuterschool.

Kleuterschool

De voormalige kleuterschool met gymzaal is tegen hotel 't Lansink aangebouwd. Het valt op dat de letters 'Kleute' anders zijn dan de overige. Oorspronkelijk stond er namelijk 'Bewaarschool'. De kleuterschool is inmiddels opgeheven en maakt sindsdien deel uit van het hotel.

29. Aan het einde **RA**: C.T. Storkstraat. Halverwege deze straat zie je aan de linkerkant een houten poortje. Dit was de entree tot Erve 't Lansink.

Erve 't Lansink

Deze boerderij heeft tijdens de bouwjaren dienst gedaan als bouw bureau voor de architecten Muller en Wattez. In 1928 moest de boerderij wijken voor de nieuwbouw van fase 2 (voor de school in de Julianalaan, nu TIO).

30. Loop de straat in tegenover de houten poort: Binnenweg.

31. Aan het einde **LA**: Beckumerstraat.

32. Aan het einde **RA**: Willem de Clercqstraat. Loop naar het einde van deze straat. Aan je linkerkant zie je het ROC van Twente.

Uitstapje:

Het is zeker de moeite waard om even een kijkje te nemen in de hal van het ROC, de oude gieterij van Stork. Deze is gewoon toegankelijk voor publiek. Let op: in het weekend is het ROC gesloten.

ROC van Twente, de Gieterij

Een school voor middelbaar onderwijs en volwasseneneducatie. Het hart van dit moderne gebouw wordt gevormd door een ruim 100 jaar oude gieterijhal van de fa. Stork. De prachtige, oude elementen zijn zoveel mogelijk intact gehouden. Tot 1902 werd het gietwerk uitgevoerd binnen verschillende

11. **RD** aan de rechterkant zie je een fleurig kunstwerk: ‘Het afgedwaalde schaap’ van Nanon Morsink.

12. Links aanhouden, de Julianalaan in en dan de Oelerweg oversteken, de Lansinkweg in.

Hofje Lansinkweg

Het hofje van tien arbeiderswoningen is in 1911 gebouwd naar een ontwerp van Karel Muller, die het heeft gekopieerd van woningen in Engelse tuindorpen. Alleen de indeling werd aangepast aan de Twentse arbeider. De rood-witte beschildering van de luiken zijn een latere toevoeging. Vooral aan de Lansinkweg is goed te zien hoe woningen voor arbeiders en hoger personeel door elkaar werden gebouwd. Meerdere panden zijn rijksmonument.

13. Loop rechtdoor tot aan het C.T. Storkplein.

C.T. Storkplein

Het C.T. Storkplein is het centrum van Tuindorp 't Lansink. De gebouwen aan het plein zijn tussen 1911 en 1929 gebouwd. Aan de ene zijde zie je een overdekte winkelgalerij met arcaden, aan de andere kant een complex van twee winkelhuizen met een poort ertussen. Het statige plein moest het hart worden van een woonkolonie, die in die periode nog helemaal door de fabrieken van de stad was gescheiden. Tuindorp moest op zichzelf staan. Het gebruik van rode baksteen en Hollandse dakpannen was toen modern. Kijk ook eens naar het plaveisel van het plein. De stenen zijn gelegd in fraaie waaivormen, net als op de Dam in Amsterdam. Aan het plein ligt het Tuindorphotel 't Lansink, dat aan gasten van de fabrieken een goed onderkomen moest bieden. Ook dit gebouw is opgetrokken uit rode bakstenen, onder een dakpannen schilddak. Een bronzen plaque^{tte} met de beeltenis van Coenraad Frederik Stork bevindt zich aan de voorkant van Tuindorphotel 't Lansink.

Mocht je zin hebben in een versnapering dan is dit het moment voor een stop bij Tuindorphotel 't Lansink. Wil je nog even wachten dan is er na punt 28 nog een mogelijkheid om bij dit hotel naar binnen te wandelen of op het terras plaats te nemen.

bedrijfsruimten van de machinefabriek. Bij de opening van deze centrale gieterij zei directeur Dirk Willem Stork: ‘...Het leven in deze frissche, goed verlichte nieuwe gieterij is aangenamer dan in een bedompte ruimte.’ De gieterij is tot en met het einde van de jaren '70 in bedrijf geweest.

Jonas

De overkapping boven de entree steunt op nieuwe gietijzereⁿ kolommen. Eén van de meest opvallende elementen in het complex is de ‘Jonas’: een enorme vergaderruimte op stelten in het hart van de oude gieterij. Deze zaal ‘zweeft’ in de ruimte en de wanden zijn afgezet met koperen schubben.

Voorbij de ingang van het ROC, links om de hoek, bevindt zich nog een uniek gebouw, de Brandweerkazerne.

Brandweerkazerne

Oorspronkelijk was deze markante watertoren van de firma Stork. De toren uit 1917 is opgetrokken uit een witgepleisterd betonskelet met vullingen van machinaal baksteen en vensters met stalen kozijnen. De erkers met de daarop rondgaande kroonlijst geven de toren een markante aanblik. In het gebouw bij de watertoren is nu de brandweerkazerne ondergebracht. De toren wordt gebruikt voor het uithangen van de brandslangen.

33. Aan het einde van de Willem de Clercqstraat, **LA**: Industriestaat. Aan de overkant zie je de oude industrieschool Wilhelminaschool.

Wilhelminaschool

De firma Stork was één van de eerste bedrijven in Nederland met een eigen fabrieksschool. Jonge arbeiders werden er geschoold in alle processen en disciplines die binnen het bedrijf aan de orde waren. De gedegen technische opleiding leverde Stork breed inzetbare vaklui met een sterke bedrijfstrouw. Later kwam er ook een aparte

14. Op het C.T. Storkplein **RA**: C.T. Storkstraat.

15. Eerste straat **LA**: Strumphlerstraat. Deze straat bevat de grootste variatie in woningtypes.

Directeur Strumphler

De Strumphlerstraat is vernoemd naar de technisch directeur van de Stork machinefabriek tussen 1876 en 1891. Hij was de oprichter van de Technische Vereniging, waar de basis werd gelegd voor de totstandkoming van sociale voorzieningen als het ziekenfonds en het pensioenfonds.

16. Aan het einde **RA**: Buitenweg.

17. Op viersprong **LA**: Ketelstraat.

18. Via Plein 1918: **RD**.

Plein 1918

Voorbij de kruising met de Buitenweg loop je het gebied van de 2e bouw^fase binnen (1917 - 1926). In dit deel van Tuindorp 't Lansink verwijzen de straatnamen naar de werkzaamheden in de textiel-fabriek: Spinnersweg, Spoelsterstraat, Twijnstraat. Het Plein 1918 met vier dubbele woonhuizen heette oorspronkelijk Nieuw Pleintje, maar kreeg na de Eerste Wereldoorlog een nieuwe naam.

19. Op kruising met Kettingstraat **RD**: Vijverlaan.

Bij de vijver staan drie kunstwerken. Het eerste kunstwerk op de hoek van de vijver is ‘Blik’ van Jop Horst.

20. Vijverlaan om de Tuindorpvijver heen volgen. Aan de rechterkant bij de Woolderbeekweg staat het tweede kunstwerk bij het kanaaltje. ‘De Weeffout’ is van Rinus Roelofs.

Tuindorpbad

Het Tuindorpbad is er gekomen dankzij het initiatief van de bewoners van Tuindorp. Voor de bouw van woningen in 1911 werd zand afgegraven aan de zuidzijde van het nieuwe dorp. De zandgraving vulde zich na verloop van tijd met water waardoor een fraaie vijver ontstond. Aan de rand van die vijver werd in 1922 begonnen met de bouw van de Bad-

school voor meisjes. De school uit 1862 werd in 1917 samen met de eerste HBS gehuisvest in de Wilhelminaschool aan de Industriestraat. Het U-vormige gebouw heeft twee bouwlagen. De centrale hal met trappenhuis heeft mooie glas-in-loodramen.

34. Volg de Industriestraat richting het centrum. Ga op de kruising met de Lansinkseweg naar rechts, blijf de weg volgen. Aan het eind van de Industriestraat bij de stoplichten ga je met de bocht mee naar rechts. Loop door tot aan de kruising. Steek over en loop langs het spiksplinternieuwe skatepark. Leuk voor beginners en gevorderden, jong en oud. Wandel verder naar de achterkant van het station, de stationshal in. Neem vooral even de roltrap omhoog om naar de indrukwekkende stationsoverkapping te kijken.

Stationsoverkapping

In het landelijke spoorwegnet was Hengelo al vroeg een belangrijk knooppunt. Het eerste station werd in 1866 in gebruik genomen. Eind 19e eeuw werd het spoorwegnet opgehoogd en kreeg Hengelo een nieuw station. Helaas is dit bouwwerk in 1944 bij het bombardement verwoest. Alleen de indrukwekkende perronoverkapping, uitgevoerd met geklonken stalen spanten, heeft men kunnen restaureren.

35. Loop aan de voorkant het station weer uit. Steek het Stationsplein over de Nieuwstraat in. Neem de eerste weg links en je bent weer terug op het marktplein. Hier wordt momenteel hard gewerkt aan een bijzonder nieuw marktplein waar groen, sport, spel en cultuur straks samenkomen.

Voor meer informatie over de transformatie, kijk op www.hengelo.nu.